

تاریخ ایران قبل از اسلام

از دوره مادها تا انقراض ساسانیان

به کوشش
سید نقی خسروی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: خسروی، سید نقی، ۱۳۲۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ ایران قبل از اسلام از دوره مادها تا انقراض ساسانیان / مؤلف سید نقی خسروی.
مشخصات نشر	: تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۴۰۸ص.
شابک	: ۷۵۰۰۰ ریال: ۳-۱۸-۶۰۶۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ۲۵ خ/ ۱۴۰ DSR
رده‌بندی دبویی	: ۹۵۵/۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۶۵۱۰۵

شابک: ۳-۱۸-۶۰۶۸-۶۰۰-۹۷۸

کتابخانه ملی ایران

تهران: خیابان مفتح، خیابان سمیه، روبه روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۲، واحد ۷

تاریخ ایران قبل از اسلام - از دوره مادها تا انقراض ساسانیان

© حق چاپ: ۱۳۹۰، انتشارات سفیر اردهال www.safirardehal.ir

نوبت چاپ: اول

نوشته: سید نقی خسروی

ناظر فنی چاپ: سید حسین عابدینی

صفحه‌آرا: رقیه علی‌یاری

حروف متن: لوتوس نازک ۱۴ روی ۲۷

چاپ: عترت - صحافی: مشعر - لیتوگرافی: نویس

شمارگان: ۱۱۰۰

شماره نشر: ۱-۱۰۷

کاغذ: تحریر سفید ۷۰ گرمی

بها: ۷۵۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هرگونه تسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب:

مقدمه.....	۹
نگاهی به کشور ماد.....	۱۱
ظهور کوروش کبیر پس از دولت مادها در ایران.....	۱۳
یک واقعه تاریخی.....	۱۳
کوروش اولین پادشاه هخامنشی.....	۱۴
علل بروز جنگ.....	۲۳
ساختار رزمی قشون کوروش در حمله به لیدی.....	۲۵
رفتار کوروش با گروزمی که همان قارون باشد.....	۳۴
عشقی که منتهی به سقوط بابل شد.....	۳۶
نگاهی به بابل.....	۳۷
تمیریس ملکه صحرانشینان.....	۴۷
نظر مورخان در مورد عصر کوروش.....	۵۰
جنگ بین ایران - یونان و ایران - توران.....	۵۱
یک واقعه دیگر.....	۵۴
دومین نبرد کوروش با قبایل صحرانشین و مرگ شاه شاهان.....	۵۵
کمبوجیه و لشکرکشی به مصر.....	۵۸
نگاهی به کشور مصر در ۵۳۰ قبل از میلاد (عصر کوروش).....	۵۹
هیستاسب فرمانده نیروی دریایی ایران.....	۶۵
شروع سلطنت داریوش.....	۷۱
وضع جغرافیایی جنوب شرقی ایران (کرمان، سیستان و بلوچستان).....	۷۶
نیروی دریایی ایران در جنگ با نیروی دریایی مصر ضعیف شده بود.....	۷۷

۷۹	مشکلات داریوش جهت پاسخگویی به تجاوزات دریایی کارتاژ
۸۱	پرسپولیس مظهر نبوغ هنرمندان ایران
۸۵	مقابله داریوش با تجاوز سیت‌ها
۸۹	حمله قشون داریوش به سیت‌ها در کنار رود دانوب
۹۲	ماجرای بردیه دوم و سوء قصد به جان داریوش
۹۵	سال پانصد قبل از میلاد، بنیان زوال تمدن قدیم ایران و یونان
۹۹	اولین جنگ ایران و یونان
۱۰۴	داریوش در پایتخت لیدی
۱۰۹	جنگ دریایی سالامین
۱۱۵	جنگ ماراتون
۱۲۱	توصیه های داریوش قبل از فوت
۱۲۵	خشایارشاه. تسلیم شدن آرتوبازان و شورش بابل
۱۳۴	حرکت به سوی یونان
۱۳۶	سپاه ایران در خاک اروپا
۱۴۳	جنگ ترموپیل
۱۴۷	دلاوری سربازان اسپارتی در قشون یونان
۱۵۱	خشایارشاه در راه آتن
۱۵۴	ایرانیان در آتن چه دیدند؟
۱۵۶	بررسی شکست نیروی دریایی ایران در سالامین
۱۵۷	بازگشت خشایارشاه
۱۵۹	جنگ ایران و یونان در برزخ مگار
۱۶۴	ماسیس‌تس برادر خشایارشاه
۱۶۸	خیانت آرتابانوس به داریوش (پسر بزرگ خشایارشاه) در گودروزیا
۱۷۰	قتل خشایارشاه و شروع سلطنت اردشیر درازدست

۱۷۵	قرارداد صلح بین ایران و یونان
۱۷۹	زندگی اردشیر درازدست
۱۷۹	جنگ و برادرکشی بعد از فوت اردشیر
۱۸۱	اتحاد برادران بر علیه سوگدیانوس
۱۸۶	آخوس و همسرش پریساتیس
۱۹۰	جنگ دو برادر
۱۹۴	پریساتیس بی رحم و کینه توز
۲۰۲	سقوط
۲۰۲	آخوس یا اردشیر سوم
۲۰۵	ظهور اسکندر مقدونی
۲۰۹	داریوش سوم و اسکندر مقدونی از گوگمل تا بابل
۲۱۵	از اکباتان تا باختر
۲۱۷	راز مرگ اسکندر
۲۱۹	فرمانروایان یونانی بعد از مرگ اسکندر در ایران
۲۲۵	تسلط پارت‌ها در مشرق ایران
۲۲۸	زوال قدرت یونانیان در ایران
۲۳۳	شرح حال شاپور اول (پسر اردشیر بابکان) از زبان خودش
۲۴۴	شکست و قتل امپراتور روم
۲۵۹	از کوه آرارات تا شهر آرماویر (ایروان)
۲۶۶	رومی‌ها خواب به صلیب کشیدن شاپور اول را دیده بودند
۲۶۹	نامه امپراتور روم آمه‌لیانوس به شاپور اول و شروع جنگ بین دو امپراتور
۲۷۰	والرین (جانشین آمه‌لیانوس) به جنگ با شاپور اول شتافت
۲۷۴	نبرد بزرگ ایران و روم در کنار رود فرات
۲۸۰	والرین (امپراتور روم) در اسارت شاپور اول

۲۸۶	یک اشتباه بزرگ تاریخ
۲۸۷	کارتیر (کرتیر) محاکمه و قتل مانی
۲۸۸	ترجمه کتیبه از روزنامه آسیایی فرانسه (ژورنال آسیاتیک)
۲۸۹	امیر پالمیر
۲۹۵	ملکه پالمیر از شاپور اول کمک خواست
۳۰۳	هرمز اول در راه تیسفون
۳۰۹	دوران تاریک فرمانروایی بهرام اول
۳۱۲	رومیان در نزدیکی تیسفون
۳۱۸	دولت ناپایدار بهرام دوم
۳۲۰	پادشاهی شاپور دوم (فرزند هرمز دوم)
۳۲۴	پیکار شاپور دوم (ذوالاکتاف) با قحطی هولناک
۳۳۰	دومین حمله اعراب به ایران
۳۳۲	پیکار بزرگ در کنار رود دجله
۳۳۹	جنگ شاپور دوم با قوم اورارتو
۳۴۸	علم و ایران
۳۴۹	وضع اقتصادی، بازرگانی و اجتماعی ایران در دوران سلطنت شاپور دوم
۳۵۱	دوره دوم جنگ‌های ایران و روم
۳۵۷	شاپور دوم در جنگ با عموس بن کهامه
۳۶۱	شکست قسطنطین دوم
۳۷۰	فرجام شوم سه متفق
۳۷۹	نگاهی به حکومت و زندگی شاپور دوم ساسانی
۳۸۳	اقول قدرت ساسانیان
۳۹۶	پادشاهی هرمز (پسر خسرو اول)
۳۹۸	پادشاهی خسرو پرویز

مقدمه

کشور ایران به علت موقعیت خاص جغرافیایی همیشه مورد تاخت و تاز و تهاجم قبایل صحرائشین ساکن در شمال شرق، شمال غرب و سرزمین‌های حاشیه خلیج فارس قرار گرفته که متحمل صدمات جانی و مالی و تخریب بناهای تاریخی و به آتش کشیدن آثار تاریخی و حتی کتاب‌های ملی مذهبی این سرزمین بوده است. به همین مناسبت ما ایرانیان تا اواخر قرن هیجدهم اطلاعاتی از وقایع ایران قبل از تهاجم سوم اعراب که در زمان خلیفه دوم رخ داد نداشتیم و آن چه ساسانیان مجدداً و سینه به سینه جمع‌آوری کرده بودند از بین بردند لذا اطلاعات ما از تاریخ دوران هخامنشی، سلوکیان، اشکانیان و ساسانیان متکی به ترجمه کتیبه‌ها، لوح‌ها، سنگ نوشته‌ها می‌باشد که از ایران و بعضاً سرزمین‌های همسایه توسط شرق شناسان اروپایی، آمریکایی بدست آمده و کتاب‌های به جای مانده از ارمنستان، مصر و یونان و به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، فارسی ترجمه شده است.

اکنون شناساندن تاریخ ایران کهن سال بر همه ما فرض است اینجانب به سهم خود با مطالعات چند ساله از نوشته نویسندگان معروف و استادان، به تهیه و تحریر این کتاب همت گمارده‌ام. دقت شده این کتاب دستخوش احساسات شخصی واقع نشود چون نویسنده ممکن است وقایع را با سلیقه فردی خود درآمیزد و گاه اوضاع مملکت در یک زمان و حاکمیت خاص را محدود و تاریک یا بیش از حد روشن جلوه دهد و یا مبالغه‌آمیز باشد. اینجانب سعی کرده‌ام مطالعات خود را هماهنگ با نوشته نویسندگان بزرگ و استادان تاریخ شناس به رشته تحریر در آورم از شرح و بسط اضافی و یا تقلیل واقعیت‌ها پرهیز شده است. شرح جنگ‌ها، دفع تهاجمات دشمن به صورت ساده و همه فهم می‌باشد

و از خیال پردازی که جنبهٔ رمان‌نویسی داشته باشد نیز پرهیز شده است و حتی از توصیف موارد عشق و عاشقی که معمولاً در میان بعضی حاکمان وجود داشته خودداری شده چون تاریخ یعنی واقعیت و اگر حقایق منظور نشود پس تاریخ نیست بلکه داستان خواهد بود. این مملکت چند هزار ساله توسط مردانی بزرگ با افکاری بلندمرتبه که اکنون قابل تحسین و تکریم است اداره شده فی‌المثل منشور حقوق بشر که توسط کوروش بزرگ در ایران عملی شده و به صورت کتیبه در اختیار ما قرار گرفت، اکنون تعجب جهانیان را برانگیخته است. همان‌طور نویسندگان بزرگی چون حکیم ابوالقاسم فردوسی در عصر و زمان ترکان غزنوی شاهنامه را تنظیم و به آیندگان ایران هدیه نموده و زبان فارسی را از تهاجم سایر زبان‌ها حفظ کرده و بر عرم ملی جوانان در عشق به میهن افزوده است گرچه فرمانروایان ترک (سلطان محمود غزنوی) ابتدا فهم و درک مطالب ارزشمند و حماسه‌انگیز شاهنامه را نداشتند اما بالاخره تسلیم حقایق آن حکیم و الامقام شدند. شاهنامه زنده‌کنندهٔ زبان فارسی و حماسهٔ ملی می‌باشد. همان‌طور که نشر، ازدیاد و حفاظت کتاب‌های مذهبی چون قرآن کریم و نهج‌البلاغه و غیره بر همهٔ ما مسلمانان ایران زمین لازم است جمع‌آوری و نشر تاریخ وقایع گذشته ایران زمین در میان خانواده‌ها نیز از اهمیت خاصی برخوردار است تا جوانان حال و آیندهٔ مملکت اسلامی ایران بدانند سرزمین‌شان دارای دیرینه‌ای درخشان و مردمانی سلحشور، مدافع میهن، خداشناس و خداپرست، میهن‌دوست و رعیت‌نواز بوده‌اند. بداستثنای تعدادی معدود از حاکمان و پادشاهان که از آن سوی مرزها به این مملکت وارد شده و سنت‌های نیکو و خداپسندانه این ملت را زیر پا گذاشته و به عیش و نوش و ظلم و جور به مردم پرداخته‌اند لکن اکثریت پادشاهان و فرمانروایان عمر خود را صرف آبادانی و حفظ و حراست این مرز و بوم نموده‌اند.

والسلام

سید نقی خسروی

افسر بازنشسته جمهوری اسلامی ایران